

8.
SINIF

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

KONU ANLATIMI

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Avrupa'da Yaşanan Değişim ve 20. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti	8 - 13
Testler	14 - 15
Mustafa Kemal'in Eğitim ve Askerlik Hayatı	16 - 21
Testler	22 - 27
Atatürk'ün Kişisel Özellikleri	28 - 31
Testler	32 - 37

2. ÜNİTE MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

I. Dünya Savaşı	40 - 47
Testler	48 - 53
I. Dünya Savaşı'ndan Sonra Osmanlı Devleti	54 - 67
Testler	68 - 73
Kurtuluş Savaşı: Hazırlık Dönemi	74 - 81
Testler	82 - 89
TBMM'ye Karşı Çıkan Ayaklanmalar ve Sevr Antlaşması	90 - 97
Testler	98 - 101

3. ÜNİTE MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

Kurtuluş Savaşı: Cepheler	104 - 121
Testler	122 - 127
Barış Dönemi	128 - 133
Testler	134 - 137

4. ÜNİTE

ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

Atatürk İlkeleri	140 - 145
Testler	146 - 153
Atatürk İnkıpları	154 - 167
Testler	168 - 173
Cumhuriyetin Kazanımlarıyla Atatürk İlke ve İnkıplalarının Dayandığı Esaslar	174 - 179
Testler	180 - 181

5. ÜNİTE

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Atatürk Dönemi'nde Demokratikleşme Yolunda Atılan Adımlar	184 - 189
Testler	190 - 193
Mustafa Kemal'e ve Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler	194 - 199
Testler	200 - 203

6. ÜNİTE

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri ve Amaçları	206 - 209
Testler	210 - 211
Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasında Yaşanan Gelişmeler	212 - 221
Testler	222 - 227

7. ÜNİTE

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

Atatürk'ün Son Yolculuğu ve Eserleri	230 - 235
Testler	236 - 239
II. Dünya Savaşı ve Sonrasındaki Gelişmeler	240 - 247
Testler	248 - 249

CEVAP ANAHTARI

250 - 256

ÜNİTE 1

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

**Avrupa'da Yaşanan Değişim ve 20. Yüzyıl
Başlarında Osmanlı Devleti**

Mustafa Kemal'in Eğitim ve Askerlik Hayatı

Atatürk'ün Kişisel Özellikleri

AVRUPA'DA YAŞANAN DEĞİŞİM VE 20. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

Orta Çağ'da bilimsel faaliyetlerin desteklendiği İslam Medeniyeti en parlak dönemini yaşarken Avrupa **dogmatik düşünce** sisteminin etkisi altındaydı. Katolik Kilisesi'nin denetimi altındaki bu düşünce sistemi özgür düşüncenin gelişmesini engellediği gibi bilimsel çalışmaların önünü de kesmişti.

Avrupa'da XV. yüzyılda yeni ticaret yolları bulmak amacıyla **Coğrafi Keşifler** başladı. Coğrafi Keşifler yeni kıtaların ve yerlerin keşfedilmesine neden olduğu gibi ticaret yollarının yön değiştirmesine de neden oldu. Zenginleşen Avrupalılar kültür ve sanat faaliyetlerini desteklediler. Bu durum Rönesans hareketlerinin başlamasına zemin hazırladı.

COĞRAFI KEŞİFLER

RÖNESANS HAREKETLERİ

REFORM HAREKETLERİ

AYDINLANMA ÇAĞI

Rönesans hareketleri sonucunda Avrupa'da kaynağını dinî öğretilerden alan dogmatik düşünce zayıfladı. Serbest düşünce ortamı doğdu. Bilim, sanat ve edebiyat alanlarında yeni bir dünya görüşü ortaya çıktı. Deney ve gözleme dayalı pozitif düşünce yaygınlaştı.

Din adamlarının ve Katolik Kilisesi'nin uygulamaları hümanistler tarafından eleştirilmeye başlandı. Bu durum Reform hareketlerinin başlamasına ortam hazırladı. **Reform hareketleri** ile birlikte Katolik Kilisesi kendisini yenilemek zorunda kaldı. **Skolastik düşünce** sistemi yıkıldı, eğitim ve öğretim kilisenin elinden alınarak **laik eğitim** kurumları açıldı.

Bütün bu gelişmeler Avrupa'da her konuda akla ve bilime öncelik tanıyan **Aydınlanma Çağı**'nın başlamasına neden oldu. Aydınlanma Çağı'nda doğru bilgiye ancak aklın kullanılarak ulaşılabileceği fikri kabul edildi.

Coğrafi Keşifler sonrasında ortaya çıkan sömürgecilik nedeniyle sermaye ve ham madde birikiminin oluşması Sanayi İnkılabı'nın başlamasına neden oldu. Bilim ve teknik alanındaki gelişmelerin üretimde uygulanmasıyla başlayan **Sanayi İnkılabı**, sonucunda insan gücünün yerini makine gücü aldı.

Buhar gücü ile çalışan makineler çoğaldı. Üretim arttı ve ticaret gelişti. Üretilen malların fiyatları ucuzladı. Pazar yeri ve ham madde arayışı önem kazandı. Bu nedenle Avrupalı devletler sömürgecilik faaliyetlerine hız verdi. Sömürgecilik yarışında başı çeken devlet **İngiltere** oldu.

Çok geniş alanlarda sömürgeler elde eden İngiltere "**üzerinde güneş batmayan ülke**" olarak adlandırıldı. İngiltere'yi diğer Avrupalı devletler takip etti. Avrupalı devletler arasında yaşanan ham madde ve pazar arayışının doğurduğu sömürgecilik yarışı I. Dünya Savaşı'nın başlamasına neden oldu.

AVRUPA'DA YAŞANAN GELİŞMELERİN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumun giderek kötüleşmesi ve kurumların Avrupa'nın gerisinde kalması devletin çöküşünde en önemli nedenlerdendir.

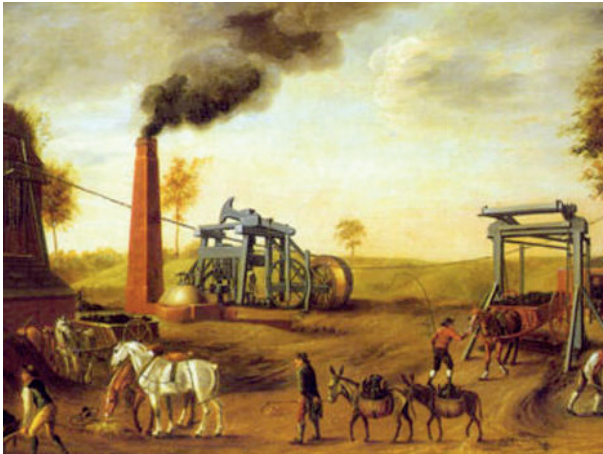
Bu bozulma sürecinde toprak sistemi, vergi düzeni, ordu, eğitim gibi önemli alanlardaki düzensizlikler ve yanlış uygulamalar sonucunda halkın devlet adamlarına ve merkezi idareye güveni azalmıştı. Bunun sonucunda çok sayıda iç isyan çıktı.

Osmanlı Devleti askerî, ekonomik ve sosyal alanlarda çok büyük güçlüklerle karşılaştığı bir dönem yaşadı. Avrupa'da gerçekleşen **Coğrafi Keşifler** sonucunda **İpek** ve **Baharat yolları** eski önemini kaybetti. Akdeniz limanları yerine **Atlas Okyanusu limanları** ticari açıdan önemli konuma geldi.

Bu durum Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirlerinin azalmasına neden oldu. Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlere verdiği kapitülasyonlar da ekonomiyi olumsuz yönde etkiledi.

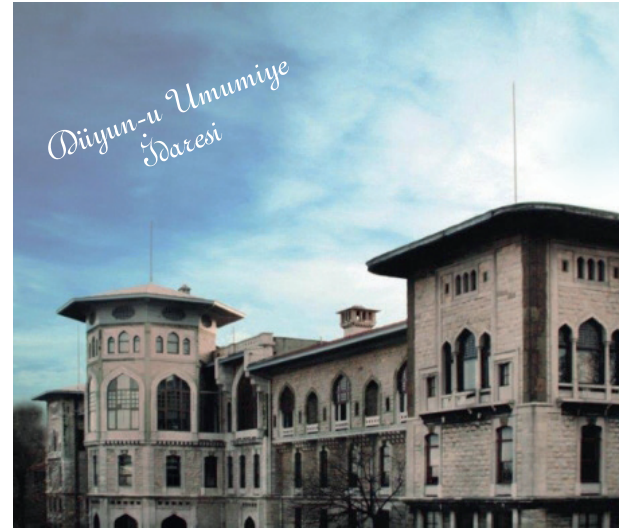
Avrupa'da gelişen Sanayi İnkılabı ile birlikte İngiltere, Fransa gibi devletler ucuz ve bol miktarda mal ürettiler. Osmanlı Devleti ise **Sanayi İnkılabı**'na ayak uyduramadığı için bu devletlerle rekabet edemedi.

Böylece Osmanlı toprakları kapitülasyon denilen ayrıcalıkların etkisiyle Avrupalı devletlerin **açık pazarı** hâline geldi. Osmanlı Devleti ekonomisindeki bu gerileme nedeniyle ilk defa **Avrupa**'dan borç para aldı.

Osmanlı Devleti ilk kez Kırım Savaşı sırasında İngiltere'den aldığı borçları verimli kullanamadı. Devlet otuz yıl içerisinde aldığı borçların faizlerini dahi ödeyemez hâle geldi.

Bunun üzerine alacaklı devletler tarafından **Düyun-u Umumiye (Genel Borçlar) İdaresi** kurularak Osmanlı gelir kaynaklarına el konuldu. Osmanlı Devleti kapitülasyonlar ve Düyun-u Umumiye idaresinin etkisiyle ekonomik bağımsızlığını kaybetti.

Osmanlı Devleti XIX. yüzyıl boyunca **Fransız İhtilali**'nin sonuçları ile uğraşmak zorunda kaldı. Bu ihtilalin ortaya çıkardığı **milliyetçilik akımının** etkisiyle Osmanlı sınırları içinde yaşayan azınlıklar bağımsızlıklarını kazanmak amacıyla ayaklandılar. Osmanlı Devleti'nden ilk ayrılan millet Yunanlılar oldu. Onları **Sırp, Romenler** ve **Karadağlılar** izledi.

I. DÜNYA SAVAŞI

Avrupa'da meydana gelen **Fransız İhtilali** ve **Sanayi İnkılabı** I. Dünya Savaşı öncesinde devletler arası ilişkileri etkileyen iki önemli olaydır. Bu olayların neden olduğu gelişmeler devletler arasında çıkar çatışmalarının artmasına neden oldu.

Sanayi İnkılabı'ndan sonra Avrupa Kıtası'ndaki devletlerin ekonomik çıkarlarını korumaya yönelik başlattıkları faaliyetler devletler arası ilişkileri gerginleştirdi. Özellikle **İngiltere**, sanayi alanında büyük bir ilerleme gösterdi. Buhar gücünden yararlanarak makineli üretimi başlattı. Sanayi İnkılabı, İngiltere'den sonra Fransa, Belçika, Hollanda ve Portekiz gibi ülkeleri de etkiledi.

Sanayi İnkılabı sonucu büyük fabrikaların kurulmasıyla mallar seri ve ucuz olarak üretildi. Devletler iç piyasalarında tüketemedikleri malları sanayileşmiş ülkelere satmaya çalıştılar. Bu durumun sonucunda hızlı ve bol üretim için **ham madde**; malların satılması için de **pazar** ihtiyacı ortaya çıktı. Bu durum **sömürgecilik** anlayışının güçlenmesine neden oldu.

Sömürgecilik; bir devletin kendi ülkesinin sınırlarının dışında egemenlik kurarak ekonomik ve siyasi çıkar sağlamasıdır.

1870'lerde siyasi birliklerini tamamlayan **Almanya** ve **İtalya**, sömürgecilik yarışına sonradan katıldı. Ancak önemli sömürge bölgelerinin İngiltere ve Fransa'nın elinde olması, devletler arası çıkar çatışmalarına yol açtı.

Asya topraklarının büyük kısmına sahip olan **Rus Çarlığı** da gücünü artırmak için sanayileşmeye önem verdi. Önemli ölçüde ham madde kaynağına sahip olan Rus Çarlığı, pazar sorununu çözmek için Akdeniz'e inme politikası takip etti.

Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan **özgürlük, eşitlik, adalet** ve **milliyetçilik** gibi düşünceler Avrupa'nın toplumsal hayatında yaygınlaştı. Özellikle milliyetçilik düşüncesi tüm dünyayı etkiledi.

Milliyetçilik; her milletin kendi devletini kurup kendi kendini yönetmesini öngören bir anlayıştır.

Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik hareketlerinin etkisiyle 1870'de İtalya, 1871'de ise Almanya siyasi birliklerini kurdu. Bu iki devletin kurulması Avrupa'da siyasi dengelerin bozulmasına neden oldu.

Avrupa devletleri arasında yaşanan bu siyasi ve ekonomik rekabet, uluslararası alanda dengelerin bozulmasına ve I. Dünya Savaşı'nın çıkmasına ortam hazırladı.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ

1. Sanayi İnkılabı'nı gerçekleştiren büyük devletler arasında ham madde ve pazar sorunu yaşanması,
2. Fransız İhtilali sonucunda ortaya çıkan milliyetçilik akımına bağlı olarak imparatorlukların içindeki çeşitli milletlerin isyan etmesi,
3. Rus Çarlığı'nın, Balkanlarda Slavları kendi yanına çekmek için **Panslavist** politika izlemesi,
4. Avrupa devletlerinin birbirlerine karşı silahlanma yarışını artırması,
5. Fransa'nın, Almanya'nın eline geçen taş kömürü yataklarıyla ünlü **Alsas - Loren** bölgesini geri almak istemesi,
6. Avrupalı devletlerin çıkarlarını korumak amacıyla kendi aralarında gruplaşmalarıdır.

ÜÇLÜ İTİLAF VE ÜÇLÜ İTTİFAK DEVLETLERİ

Avrupa'daki ekonomik gelişmeler ve ulusal çatışmalar, güçlü devletleri bir araya getirdi. Bu devletler yanlarına bazı devletleri alarak iki gruba ayrıldılar. Sanayilerini geç tamamlayan **Almanya** ve **İtalya**, sömürge elde etmek için birleştiler. Onların yanında milliyetçilik akımından etkilenmek istemeyen **Avusturya - Macaristan İmparatorluğu** yer aldı. Bu üç ülke, 1883 yılında Üçlü İttifak (Üçlü Birleşme) devletlerini kurdular. I. Dünya Savaşı başladıktan sonra bu gruba, Osmanlı Devleti ile Bulgaristan da katıldı.

Sömürgelerini kaybetmek istemeyen; **İngiltere**, **Fransa** ve **Rusya** da 1907 yılında **Üçlü İtilaf** (Üçlü Anlaşma) devletlerini kurdular. Sonradan bu gruba Sırbistan, Japonya, ABD, Romanya, Yunanistan ve İtalya da katıldı. I. Dünya Savaşı, dünya tarihinde çok sayıda devletin birbiri ile mücadele ettiği ilk büyük savaştır. Bu savaş geniş bir alana yayılmış ve birçok devleti etkisi altına almıştır. Savaşa katılan ve katılmayan devletlerin pek çoğu I. Dünya Savaşı'ndan veya sonuçlarından etkilenmiştir.

İngiltere: Dünya ticaretine hâkim olan İngiltere, gelişen sanayisi için Osmanlı Devleti'ni pazar olarak kullandı. Orta Doğu petrolerini ele geçirmeyi amaçlayan İngiltere, Osmanlı Devleti'nin Almanya'ya yakınlaşması karşısında Osmanlı Devleti'ne karşı Arap ayaklanmalarına destek verdi.

Fransa: Mevcut sömürgelerini korumayı ve Almanya'nın ele geçirdiği Alsas Loren bölgesini geri almayı amaçladı. Sömürgelerini genişletmek için Osmanlı Devleti üzerinde hak iddia etti. Bu amaçlarına ulaşabilmek için İngiltere ve Rusya ile iş birliği yaptı.

Rusya: Boğazları ele geçirerek, sıcak denizlere inmeyi ve merkezi İstanbul olmak üzere bir Slav İmparatorluğu kurmayı amaçlıyordu. Bundan dolayı Balkanlarda Panslavist politika takip ederek, Osmanlı ülkesinde yaşayan Ortodoksları devlete karşı isyana teşvik etti.

Almanya: Siyasi birliğini 1871'de tamamlayan Almanya, Balkan ülkeleri ve Osmanlı Devleti'ni kullanarak Orta Doğu'ya yayılmayı amaçlıyordu. Bu nedenle Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler kurdu. Ayrıca sanayisini geliştirmek için yeni sömürgeler ele geçirmeyi amaçladı.

İtalya: 1870 yılında birliğini tamamlayan İtalya, ekonomik yönden güçlenmek için sömürge yarışına katıldı. Osmanlı Devleti'nden Trablusgarp'ı aldıktan sonra, büyük devletlerin desteğiyle sömürge alanını genişletme yönünde faaliyette bulundu.

Avusturya - Macaristan İmparatorluğu: Rusya'nın Balkanlardaki Panslavist politikasını engellemek ve toprak bütünlüğünü korumak istiyordu. Balkanlarda kendi hâkimiyetini kurmayı, Osmanlıları Avrupa'dan çıkarmayı ve Ege Denizi'ne ulaşmayı hedefledi.

■ I. Dünya Savaşı Başında Tarafsız Devletler

■ Tarafsızken Üçlü İttifaka Katılanlar

■ I. Dünya Savaşı Başında İttifak Devletleri

■ I. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri

■ Tarafsızken Üçlü İttifaka Katılanlar

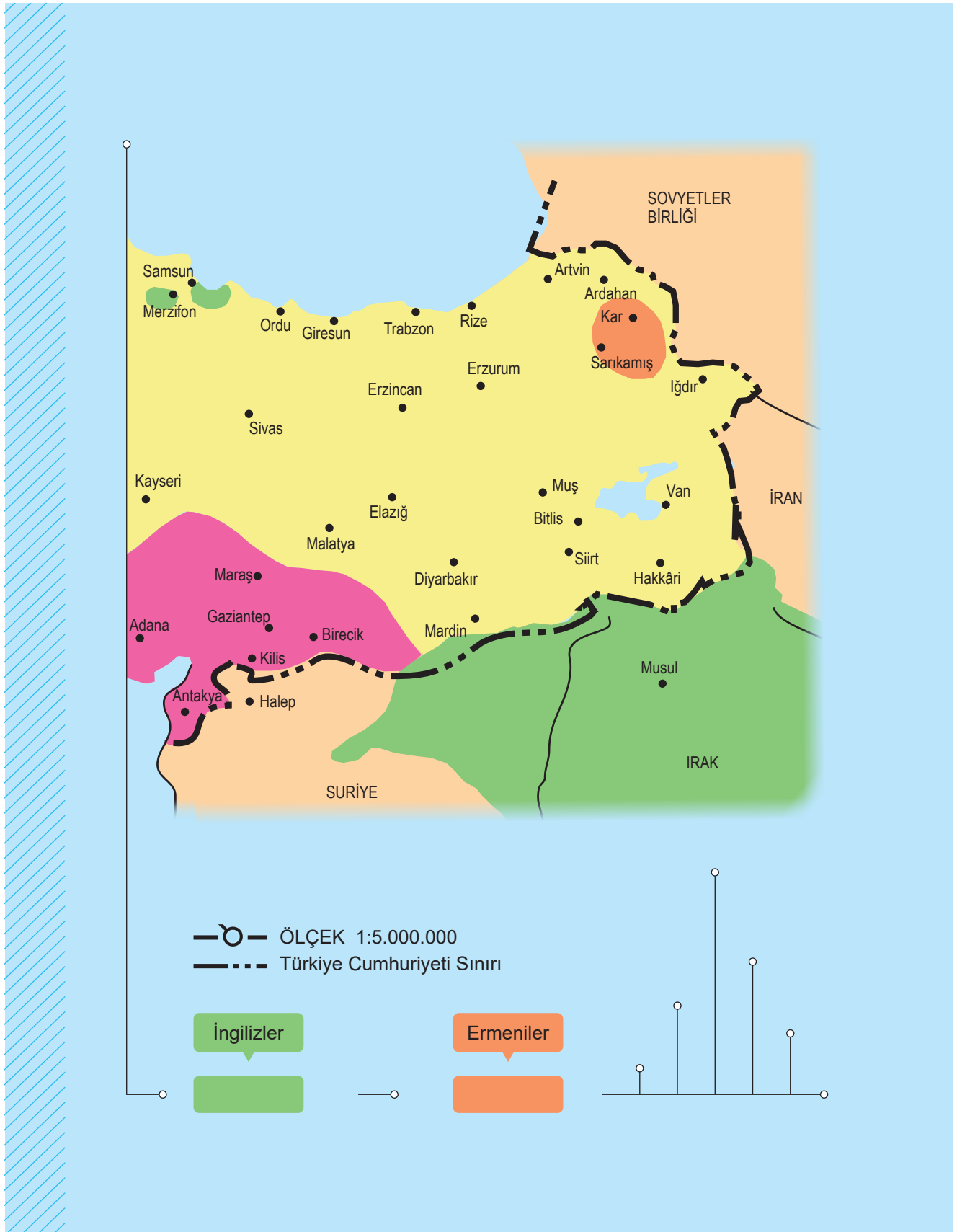
■ Üçlü İttifaktan Üçlü İtilafa Katılanlar

■ İttifak Devletleri Tarafından İşgal Edilen Yerler

■ Üçlü İttifaktan Üçlü İtilafa Katılanlar

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA OSMANLI DEVLETİ

C E M İ Y E T L E R

MİLLÎ VARLIĞA ZARARLI CEMİYETLER

TÜRKLERİN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

Sulh ve Selâmet-i Osmaniye Fırkası

Hürriyet ve İtilaf Fırkası

İngiliz Muhipleri Cemiyeti

Teali - İslam Cemiyeti

Kürt - Teali Cemiyeti

Wilson Prensipleri Cemiyeti

AZINLIKLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

Mavri Mira Cemiyeti

Rum Pontus Cemiyeti

Ermeni Hınçak ve Taşnak Cemiyetleri

Etnik-i Eterya Cemiyeti

Makabi ve Alyans İsrailit Cemiyetleri

MİLLÎ VARLIĞA YARARLI CEMİYETLER

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

İzmir Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye Cemiyeti

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti

Trakya - Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Millî Kongre Cemiyeti

Kilikyalılar Cemiyeti

BALIKESİR KONGRESİ (26 - 30 TEMMUZ 1919)

Balıkesir Kongresi'nde Yunan ilerleyişi devam ettiği sürece seferberliğin devam etmesine ve herkesin askerlikle yükümlü olmasına karar verildi. Ayrıca askerden kaçanların yakalandıklarında yurt dışına sürgüne gönderilmesi ve direniş hareketlerinin tek elden yönetilmesi için merkez heyetinin kurulması yönünde kararlar alındı.

ALAŞEHİR KONGRESİ (16 - 25 AĞUSTOS 1919)

Alaşehir Kongresi, güçlü bir lider öncülüğünde toplanmadığı için etkili olamadı. Alınan kararlar da tam olarak uygulanamadı. Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinde alınan kararlarla Yunan kuvvetlerine karşı **Batı Cephesi** kuruldu.

SİVAS KONGRESİ (4 - 11 EYLÜL 1919)

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi ile Sivas'ta bir kongre toplanmasını istemişti. Sivas Kongresi, Doğu ve Batı illeri ile Trakya'nın, yani bütün ülkenin birliğini sağlamayı amaçlıyordu. İstanbul Hükûmeti, bu kongrenin toplanmasına engel olmak istedi. Bunun için Sivas valisine Mustafa Kemal'in tutuklanması emrini verdi. Fakat bu emir, vali tarafından yerine getirilmedi.

Kongrenin toplanmasını önlemek için İtilaf Devletleri de çaba harcadı. Toplantı yapılırsa Sivas'ın işgal edileceğini bildirdiler. Elazığ Valisi, kongreyi dağıtmakla görevlendirildi. Ancak tüm engellemelere ve tehditlere karşılık Sivas Kongresi **38** delegenin katılımıyla **4 Eylül 1919**'da toplandı. Mustafa Kemal ilk gün kongre başkanlığına seçildi.

Sivas Kongresi'nin maddeleri:

1. Bütün millî cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla birleştirildi.
2. Devletin ve milletin bağımsızlığı, vatanın bütünlüğü zedelenmemek kaydıyla herhangi bir devletten ekonomik yardım alınabileceği kabul edildi.
3. İrade-i Milliye adıyla bir gazete çıkarılmasına karar verildi.
4. Manda ve himaye düşüncesi kesin olarak reddedildi.
5. Temsilciler Kurulu'nun yetkileri bütün vatani temsil edecek şekilde genişletildi.
6. Gayrimüslimlere her türlü vatandaşlık hakları saklı kalacağından siyasal egemenliğimizi kısıtlayıcı ayrıcalıkların verilemeyeceği belirtildi.
7. Osmanlı Mebusan Meclisinin toplanması için çalışmalarına devam edilmesi kararlaştırıldı.
8. Erzurum Kongresi kararları bazı değişiklik ve ilavelerle kabul edildi.

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20 - 22 EKİM 1919)

Sivas Kongresi'nden sonra Damat Ferit Paşa görevden çekildi, yerine **Ali Rıza Paşa** sadrazam oldu. Amasya Görüşmeleri, İstanbul Hükûmeti temsilcisi Ali Rıza Paşa'nın teklifi ile gerçekleşti.

Mustafa Kemal, İstanbul Hükûmeti'ne Sivas Kongresi'nde alınan kararlara saygılı olunması şartıyla hükûmete yardımcı olabileceğini bildirdi.

Bunun üzerine İstanbul Hükûmeti Bahriye Nazırı **Salih Paşa**'yı Amasya'ya gönderdi. Bu görüşmeye Temsil Heyeti adına **Mustafa Kemal** katıldı.

Amasya Görüşmeleri'nin maddeleri:

1. Vatan topraklarının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunacaktır.
2. Müslüman olmayan azınlıklara siyasi egemenliğimizi ve sosyal düzenimizi bozacak haklar verilmeyecektir.
3. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, İstanbul Hükûmeti tarafından tanınacaktır.
4. İtilaf Devletleri ile toplanacak konferansta yapılacak barış antlaşmasında, Temsil Heyeti'nden de bir temsilci bulunacaktır.
5. Mebusan Meclisinin İstanbul'da güvenli bir ortamda baskıdan uzak bir şekilde toplanması mümkün değildir. Bu nedenle Meclis, Anadolu'da güvenli bir yerde toplanmalıdır.

TEMSİL HEYETİ'NİN ANKARA'YA GELİŞİ (27 ARALIK 1919)

Amasya Görüşmeleri'nde alınan kararları İstanbul Hükûmeti kabul etmedi. Hatta bu kararları hükûmete kabul ettiremediği takdirde istifa edeceğini söyleyen Salih Paşa da görevinden ayrılmadı. Mustafa Kemal, gelişmeleri daha yakından izleyebilmek için Temsil Heyeti üyeleri ile birlikte **27 Aralık 1919**'da Ankara'ya geldi.

Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelmesinde;

1. Mebusan Meclisinin çalışmalarını yakından takip etmek,
2. İstanbul'a giden milletvekillerinden Ankara'ya ulaşanlar ile görüşmeler yapmak,
3. Batı Cephesi'ndeki gelişmeleri takip etmek,
4. Millî Mücadele yanlısı olan Ankara halkının desteğini almak gibi nedenler etkili oldu.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya gelmesinden sonra Ankara'nın Millî Mücadelenin merkezi hâline gelmesinin nedenleri şunlardır:

1. Batı Cephesi'ne yakın olması,
2. Haberleşme ve ulaşım açısından önemli bir noktada bulunması,
3. İstanbul'daki Mebusan Meclisinin çalışmalarını izlemek için uygun bir konuma sahip olması,
4. Ankara'daki ulusal bağımsızlık anlayışının ve millî örgütlerin güçlü olması,
5. Herhangi bir tehlike karşısında savunulmasının kolay olmasıdır.

SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ VE MİSAK-I MİLLÎ (12 OCAK 1920)

Amasya Görüşmeleri'nde Mebusan Meclisinin toplanması kararı alındı. Temsil Heyeti'nin amacı, İstanbul Hükûmeti'ni etki altına alarak millî kararların kabul edilmesini sağlamaktı.

Mustafa Kemal, Mebusan Meclisinin İstanbul'da toplanmasını istemiyordu. İstanbul işgal altında olduğu için Meclisin rahat çalışamayacağını ve sağlıklı kararlar alamayacağını söyledi. Buna rağmen Meclis İstanbul'da toplandı.

Mustafa Kemal milletvekilleriyle görüşerek Mebusan Meclisinde, **Müdafaa-i Hukuk Grubu**'nun kurulmasını istedi. Böylece Sivas Kongresi kararlarının kabul ettirilmesini amaçlıyordu.

Meclisin toplanmasından sonra millî davaya taraftar milletvekilleri **Felah-ı Vatan** adıyla bir grup oluşturdu. Bu grup, daha önce Mustafa Kemal tarafından hazırlanıp kendilerine verilen programın ilkeleri doğrultusunda bir bildiri hazırladı. **Misak-ı Millî** (Millî Ant) olarak tarihimize geçen bu belge, Osmanlı Mebusan Meclisinde kabul edildi (**28 Ocak 1920**).

Misak-ı Millî'nin maddeleri:

1. Türk ve Müslüman çoğunluğu bulunan toprakların tümü, işgal altında olsa da hiçbir şekilde ayrıcalık kabul etmez bir bütündür.
2. Osmanlı Devleti'nin, Mondros Mütarekesi'ni imzaladığı 30 Ekim 1918'de düşman ordularının işgali altında bulunan Arap memleketlerinin durumu, halkın serbestçe vereceği oya göre belirlenmelidir.
3. Halkın oyları ile ana vatana katılan üç sancakta (Kars, Ardahan, Batum) gerekirse halkoyuna başvurulmalıdır.
4. İstanbul'un güvenliği sağlanmalı, bu durum sağlandıktan sonra Boğazların dünya ticaretine ve ulaşımına açılmasında bizimle birlikte, ilgili devletlerin verecekleri karar geçerli olmalıdır.
5. Batı Trakya'nın durumunun tespitinde halkoyuna başvurulmalıdır.
6. Azınlıkların hakları, komşu memleketlerdeki Müslüman halkın aynı haklardan yararlanmaları şartıyla kabul edilecektir.
7. Millî ve ekonomik gelişmemizi engelleyen siyasi, adli ve mali kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABUL EDİLMESİ (12 MART 1921)

Bağımsız Türk Devleti'nin kurulmasıyla milletin bağımsızlık sevgisini ve isteğini dile getirecek bir marşın yazılması da zorunlu hâle geldi. Millî Eğitim Bakanlığı Kurtuluş Savaşı'nın anlamını belirtecek ve yeni devletin bağımsızlığının sembolü olacak millî bir marş için 1920 yılı başlarında ödüllü bir yarışma açtı. Yarışmaya 724 şiir katıldı.

Mehmet Âkif (Ersoy) para ödülü olduğu için yarışmaya katılmadı. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi (Tanrıöver), Mehmet Âkif'e para konusunun çözümleneceğini söyledi ve yarışmaya katılmasını istedi.

Mehmet Âkif, Hamdullah Bey'in teklifini kabul etti ve İstiklal Marşı'nı yazdı.

Mehmet Âkif'in Türk milletine hediye ettiği İstiklal Marşı 12 Mart 1921'de TBMM'de kabul edildi. Mehmet Âkif 500 lira para ödülünü bağışladı.

İstiklal Marşı 1930 yılında Cumhurbaşkanlığı Orkestrası Şefi Osman Zeki Üngör tarafından bestelendi.

TBMM'nin İstiklal Marşı'nı kabul etmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin millî bir nitelik taşıdığının göstergesidir.

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
“Medeniyet” dediğin tek dişi kalmış canavar?

Mehmet Akif ERSOY

5.

Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türk ordusunun zaferi ile sonuçlanan Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi, dünya tarihinin gördüğü en büyük kahramanlık destanlarından biri olarak tarihe geçti.

Türk Milletinin Büyük Zaferi:
30 AĞUSTOS

■ **26 AĞUSTOS 1922**

Düşman ordusunu tamamen yurttan atmak amacıyla **bir yıl kadar süren hazırlık** döneminden sonra Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Büyük Taarruz'u başlattı.

Topçu ateşleriyle şafak vakti başlayan hareketin devamında, Türk askeri, düşman işgalindeki tüm noktaları birer birer ele geçirdi.

TRT Haber

Yukarıda verilen infografikten hareketle Büyük Taarruz Savaşı ile ilgili;

- I. Düşmanı yurttan kesin olarak atmak amacıyla Türk ordusunun saldırısı ile başladığı,
- II. Türk ordusunun asker sayısı ve silah gücü bakımından Yunan ordusundan üstün olduğu,
- III. Yunan ordusu yenilgiye uğratılarak Batı Anadolu'daki illerin işgalden kurtarıldığı

yargılarından hangisine ya da hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III D) I, II ve III

6. I. İnönü Zaferi'nden sonra TBMM;

- Afganistan ile Türk - Afgan Dostluk Antlaşması'nı imzalamış,
- Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması'nı imzalamıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre, TBMM ile ilgili, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yunan ordusuna karşı taarruza geçmiştir.
B) Doğu sınırının güvenliğini kesin olarak sağlamıştır.
C) Uluslararası alanda ilk siyasi başarısını elde etmiştir.
D) Siyasi kazanımlarında askerî başarısının etkisi olmuştur.

ATATÜRK İNKILAPLARI

Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmıştı. Böylece Türk milletinin Kurtuluş Savaşı başladı. Mustafa Kemal, Millî Mücadeleyi ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik düşüncesi doğrultusunda şekillendirdi. Daha sonra ise toplum ve devlet hayatında köklü değişiklikler yaptı.

Mustafa Kemal'in inkılapçı kişiliği öncülüğünde gerçekleşen Türk inkılabıyla devlet ve millet hayatı yeniden inşa edildi. Millî Mücadele ile başlayan Türk inkılabı, millî bağımsızlığı gerçekleştirmeyi, millî kimliği korumayı ve Türk medeniyetini çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkarmayı hedefledi.

Siyasi Alandaki İnkılaplar

- ▶ Saltanatın Kaldırılması
- ▶ Ankara'nın Başkent Olması
- ▶ Cumhuriyetin İlan Edilmesi
- ▶ Halifeliğin Kaldırılması
- ▶ Çok Partili Rejim Denemeleri

Hukuk Alanındaki İnkılaplar

- ▶ İlk Anayasanın Kabul Edilmesi
- ▶ Türk Medeni Kanunu'nun Kabul Edilmesi

Eğitim ve Kültür Alanındaki İnkılaplar

- ▶ Yeni Eğitim Kurumlarının Açılması
- ▶ Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun Kabul Edilmesi
- ▶ Yeni Türk Harflerinin Kabul Edilmesi
- ▶ Türk Tarih Kurumunun Kurulması
- ▶ Türk Dil Kurumunun Kurulması

Toplumsal Alandaki İnkılaplar

- ▶ **Kıyafette Değişiklik Yapılması**
- ▶ Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması
- ▶ **Takvim, Saat ve Ölçülerde Değişiklik Yapılması**
- ▶ Soyadı Kanunu'nun Kabul Edilmesi
- ▶ **Kadın Haklarının Kabul Edilmesi**

Ekonomik Alandaki İnkılaplar

- ▶ **Türkiye İktisat Kongresi'nin Toplanması**
- ▶ Tarım Alanındaki Gelişmeler
- ▶ **Ticaret Alanındaki Gelişmeler**
- ▶ Sanayi Alanındaki Gelişmeler
- ▶ **Ulaşım Alanındaki Gelişmeler**
- ▶ Bayındırlık Alanındaki Gelişmeler

Sağlık, Askerlik, Sanat, Spor Alanındaki İnkılaplar

- ▶ **Genelkurmay Başkanlığının Kurulması**
- ▶ Resim, Heykel ve Müzik Alanında Çalışmalar Yapılması
- ▶ **Çeşitli Spor Dallarına Yönelik Çalışmalar Yapılması**
- ▶ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Kurulması
- ▶ **Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun Kabul Edilmesi**
- ▶ Hıfzıssıhha Enstitüsünün Kurulması

6. Aşağıda Atatürk hakkında ölümünden sonra basın-yayın organlarında yer alan sözlere yer verilmiştir.

"Unutulmaz Atatürk'ün büyük hatırası Türk ulusu kadar ebedidir."

Mareşal Fevzi Çakmak

"...Bugün ona ağlayıp yanmak için tek bir kalbiz. Yarın onun davasını müdafaa etmek için bir tek irade gibi kaynaşacağız."

Falih Rıfki Atay

"Atatürk, istiklal ismini taşıyan bütün milletler için ölmez bir semboldür."

Alman Basını

Yukarıda verilen sözler Atatürk ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini kanıtlar nitelikte değildir?

- A) Dünyanın en çağdaş lideri olduğunu
B) Bıraktığı hatırasının Türk ulusu için ölümsüz olduğunu
C) Ölümünden sonra ulusal ve uluslararası basında yer aldığını
D) Bağımsızlık mücadelesi veren ülkelerin sembolü hâline geldiğini
7. "Atatürk, hayatının son Cumhuriyet Bayramı'nı Dolmabahçe Sarayı'nın bir odasında, ölüm döşeginde geçirdi. Süzülmüş, takatsız ve solgundu... Bir aralık pencereden bol bir ışık aksetti. Elektrikler ile donanmış bir Boğaziçi vapuru, sarayın rıhtımına yanaşacak kadar yaklaşmıştı. Alkışlar ölümün geldiği bu hüznü odanın matemli havasını dalgalandırdı. 'Üniversite gençleri tebrike gelmişler.' dediler. İşaret etti, kollarına girildi... Eliyle vapurdakileri selamladı... Vapurda bir alkış tufanıdır koptu. Yaşa sesleri göklere yükselirken vapur da hareket etti. 'Dağ başını duman almış'ın ilk nağmelerini işiten Atatürk yanındakilere döndü. 'Bu bayramlar ve yarınlar sizindir, güle güle...' dedi.

Niyazi Ahmet Banoğlu, Nükte ve Fıkralarla Atatürk II,s.23

Metindeki bilgilerden hareketle Atatürk ile ilgili;

- I. Cumhuriyet Bayramı'nı son kez Dolmabahçe Sarayı'ndan izlediği,
II. Üniversite öğrencilerinin Cumhuriyet Bayramı tebriğini kabul ettiği,
III. Yarınları Türk gençliğinde gördüğü

yargılarından hangisi ya da hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

II. DÜNYA SAVAŞI VE SONRASINDAKİ GELİŞMELER

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İttifak Devletleri ile İttifak Devletleri arasında barış antlaşmaları imzalandı.

Ancak bu antlaşmaların maddeleri, yalnızca galip devletlerin çıkarlarını gözettiği için dünyada kalıcı bir barış ortamı kurulamadı.

Özellikle Almanya, I. Dünya Savaşı'ndan sonra askerî ve ekonomik gücünü yeniden artırarak Avrupa için bir tehdit hâline geldi.

II. Dünya Savaşı, I. Dünya Savaşı'nın çözümlenmeden bıraktığı sorunlar ve bunlardan doğan gelişmeler nedeniyle ortaya çıktı. I. Dünya Savaşı sonrasında galip devletler, yenilen devletlere çok ağır şartları olan barış antlaşmaları imzalattılar. Yenilen devletlerin hızla silahlanması, Avrupa'da gruplaşmalara neden oldu. Avrupalı devletler yaşanan gelişmeler karşısında Mihver ve Müttefik devletler olmak üzere ikiye ayrıldı.

II. Dünya Savaşı'na Katılan Devletler ve Liderleri

Charles de Gaulle (Fransa)

Fransa

İngiltere

ABD

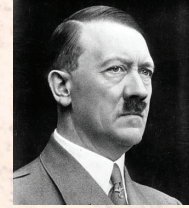
SSCB

MIHVER

Almanya

İtalya

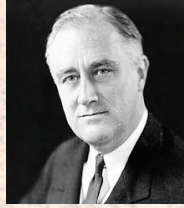
Japonya

Hitler (Almanya)

W. Churchill (İngiltere)

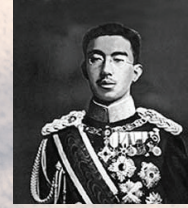

F. Roosevelt (ABD)

MÜTTEFİK

B. Mussolini (İtalya)

Hirohito (Japonya)

ATATÜRK'ÜN II. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDEKİ GÖRÜŞLERİ

Dünya politikasıyla yakından ilgilenen, Avrupa'da gelişen olayları değerlendiren Atatürk, yeni bir dünya savaşının çıkacağını yıllar öncesinden görebilirdi. Atatürk, 1938'de Türkiye'nin II. Dünya Savaşı karşısında izleyeceği politikayı şu sözlerle ortaya koymuştu:

“Çok geçmeden Avrupa'da bir fırtına kopacak, bu müthiş fırtına dünyanın her tarafına yayılacak ve insanlık bir savaş felaketinin bütün kötülükleri ile bir daha karşılaşacaktır. Bu tehlikeli durumda tarafsız kalmak, savaşa katılmamak, barış içinde yaşamaya çabalamak

bizim için hayati önem taşımaktadır.

“Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasında **“Yurtta barış, cihanda barış!”** ilkesini benimseyen Atatürk, **“Milletlerarası siyasal güvenliğin gelişmesi için, ilk ve en önemli şart milletlerin hiç olmazsa barışı koruma düşüncesinde samimi birleşmeleridir.”** ifadesinde milletler arasındaki sorunların barış yoluyla çözümlenmesinde tüm dünya milletlerinin katkısının önemli olduğunu belirtti.

Atatürk, çıkabilecek bir dünya savaşı tehlikesi karşısında tedbir olarak komşularıyla **Sadabat Paketi** ve **Balkan Antantı'nı** imzaladı.

II. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİ GENEL DURUM

I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan barış antlaşmaları ile devletler arasında devamlı bir barış sağlanamadı. Savaş sonrası sorunları çözmek, insanlığı savaş felaketinden korumak ve barışı devam ettirmek için kurulan Milletler Cemiyeti de bu amacı gerçekleştirmedi. ● I. Dünya Savaşı'nda İttifak Devletlerinden biri olan ve savaşı kaybeden **Almanya**, İtilaf Devletleri ile şartları çok ağır olan Versay Antlaşması'nı imzaladı.

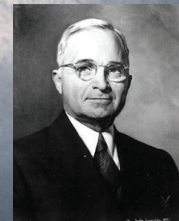
Almanya Versay Antlaşması ile; egemenliği altındaki toprakları kaybetti. ● Ekonomik yükümlülükler altına girdi. Ordusu silahsızlandırıldı. ● İçinde bulunduğu kötü durumdan kurtulmak isteyen Almanya, sanayisini yeniden güçlendirmek için ham madde arayışına girdi.

● **İtalya** ise, I. Dünya Savaşı'ndan galip ayrılmasına rağmen, Paris Barış Konferansı'nda müttefikleri tarafından dışlanınca farklı bir politika izlemeye başladı. Akdeniz ve Afrika'da sömürge elde etmeye çalıştı.

Stalin (SSCB)

Truman (ABD)

II. DÜNYA SAVAŞI VE SONRASINDAKİ GELİŞMELER

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN NEDENLERİ

1. I. Dünya Savaşı'ndan sonra yenilen devletlerle imzalanan barış antlaşmalarının ekonomik, siyasi, askerî ve hukuki alanlarda çok ağır şartlar içermesi,
2. Almanya'nın Versay Antlaşması ile sömürgelerini kaybedip Avrupa siyasetindeki etkinliğini yitirmesi,
3. İtalya'nın yayılcı bir politika takip etmesi,
4. Devletler arasındaki ham madde ve pazar kaynaklı ekonomik rekabetin artması,
5. Devletler arasındaki silahlanma yarışının büyük boyutlara ulaşması,
6. Uzak Doğu'da imparatorluk kurmaya çalışan Japonya'nın Avrupalı devletleri Asya Kitası'ndan çıkarmak istemesidir.

SAVAŞIN GELİŞMESİ

II. Dünya Savaşı, **Almanya'nın Polonya'yı 1 Eylül 1939'da işgal etmesiyle** başladı. **İngiltere** ve **Fransa** Polonya'nın yanında yer alırken, **İtalya** ise Almanya'nın yanında yer aldı.

Almanya kısa sürede Polonya ve Fransa'yı işgal ederek Avrupa'da kontrolü ele geçirdi. Doğuda Rus topraklarına kadar ilerleyen Almanya ilerleyen dönemde başarılı olamadı.

ABD'nin, İngiltere ve Fransa'nın yanında savaşa girmesiyle Alman ve İtalyan kuvvetleri zor durumda kaldı. Bir süre sonra İtalya savaş dışı kaldı.

İtalya'nın savaş dışı kalmasından sonra Almanya, doğuda Rusya tarafından baskı altına alınırken; batıda İngiltere, ABD ve Fransa'nın yaptığı **Normandiya Çıkarması** ile **1945'te** teslim oldu.

Almanya'nın teslim olmasından sonra Müttefik Devletler Japonya'ya baskı uyguladı. ABD 6 Ağustos 1945'te **Hiroşima**'ya, 10 Ağustos'ta da **Nagazaki**'ye atom bombası attı. Bunun üzerine Japonya da Müttefik Devletlere teslim oldu.

Böylece 1939'da başlayan, dünyayı olumsuz etkileyen ve sonuçları günümüze kadar devam eden II. Dünya Savaşı, 1945'te sona erdi.

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

1. Yaklaşık 40 milyon insan hayatını kaybetti.
2. Irkçı akımlar önemini kaybetti; demokrasi düşüncesi güç kazandı.
3. Almanya ve İtalya'nın sömürgeci yönetimleri son buldu.
4. ABD ve Sovyet Rusya, dünya politikasına yön veren iki yeni kuvvet hâline geldi.
5. Uluslararası politikada yeni bloklaşmalar **Soğuk Savaş Dönemini** başlattı.
6. Dünya barışını sağlamak için **Birleşmiş Milletler Teşkilatı** (BM) kuruldu.
7. SSCB'nin yayılmasını durdurmak amacıyla **1949'da NATO** (Kuzey Atlantik Paketi) kuruldu.
8. **1955'te** SSCB'nin liderliğinde **Varşova Paketi** kuruldu.

II. DÜNYA SAVAŞI VE SONRASINDAKİ GELİŞMELER

DEMOKRASİ YOLUNDA TÜRKİYE

Demokrasiyi tam anlamıyla uygulamaya geçirmek isteyen Mustafa Kemal, kendisi siyasi parti kurduğu gibi siyasi partilerin kurulmasını da desteklemiştir. Yeni Türk Devletinin ilk siyasi partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkasını kurmuştur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası Atatürk'ün sağlığında kurulmuş muhalefet partilerdi.

Ancak bu partiler uzun süreli olamadı ve Atatürk'ün sağlığında çok partili hayata geçilemedi. II. Dünya Savaşı ABD, Fransa, İngiltere gibi demokrasi ile yönetilen devletlerin zaferiyle sonuçlandı. Türkiye de Birleşmiş Milletler kuruluşuna katılarak bu devletlerin yanında yer aldı.

Savaş sonrası Türkiye Batı yanlısı bir politika izleyerek çok partili demokratik hayata geçme yolunda adımlar atmaya karar verdi.

1946'da II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı olumsuzluklar ve bunun Türkiye iç politikasındaki etkileri iktidardaki Cumhuriyet Halk Fırkası'nı yıpratmıştı. Halk tarafından, partinin başkanı ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve izlediği politika açıkça eleştiriliyordu.

Çok partili hayata geçilmesi isteniliyordu. İlk önce 1945 yılında Nuri Demirağ tarafından **Millî Kalkınma Partisi** kuruldu. Bu partiyi Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılan milletvekili Celal Bayar, Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve Adnan Menderes'in kurduğu **Demokrat Parti** izledi.

